

GÜZEL VE ÇİRKİN AŞKI

*Metafor Olarak Mimarlık'ın yazarı Kojin Karatani, Tanrı'nın bir mimar olduğuna ilişkin inanın Batı düşüncesinde başat bir motif olduğunu ileri sürer. * Mimarlık bir yaratma sanatıdır ve bu yaratma sadece yapıya dair değildir. **Yaratmak**; sadece bir yapı değil, bir yaşam tasarlamak... Bir insan hayatını tasarlarken en doğru ve en güzele ulaşmak için çabalamak... Aristo'nun da söylediği gibi "**Görünen değil, görünenin ardındaki de değil, esas olan bunu yaratan mekanizmalardır..**" Ve yaratıcının en doğruyu en güzeli arama çabalarından biridir modernizm de her akım gibi..*

Charlie Chaplin' in Modern Zamanlar filmi kadrajın bir saate odaklanmasıyla başlar. Film aslında özetini en başında vermiştir. Film boyunca hiçbir zaman makinenin yani sistemin bir parçası olmaktan öteye gidemeyen insanların zamanla yarışı anlatılacaktır izleyiciye... Çünkü modernizm tıpkı zaman gibi akmaya başlamıştır tik tak tik tak..

Endüstri devrimi ile birlikte kazanılan teknolojik ilerleme, Modern dönemin daha başlarında insanları modernizmin nimetleriyle meşgul etmeye başlamıştı. Bu daha önceleri eşi benzeri görülmemiş bir dönemdi. Eskiden her şey ile uğraşmaya daha çok vakti olan insanların zamansızlığı giderek artmakta; hatta mimarların, mühendislerin inşaat zamanları giderek kısaltılmaktaydı. İşlevsellik modernizm ile birlikte anılmaya başlamıştı ve ihtiyaç kadarının sunulup böylelikle zamandan kazanılıp bir işi bitirip bir diğerine geçme yahut yapı sürecinden bahsedecek olursak bir yapıyı inşaa edip adeta koşarak bir diğerinin yapım aşamasına başlama durumu söz konusuydu. Endüstri Devrimi yaşantıda bir kaos ortamı yaratmıştı.

Kırdan kente göç ile artan kent nüfusları yeni bir sorunu da gündeme getiriyordu ki bu sorun tarih boyunca karşılanması gereken temel insan ihtiyaçlarından biriydi: BARINMAK.. Bu da mimarlığa ve insanlığa konut sorununu doğuruyordu. Önceleri modern e göre daha kompleks yapılar içinde basit bir yaşam durumu sunulurken, modernizm ile kişilere sade yapılar içinde daha kompleks yaşamlar sunuluyordu. Endüstri Devrimi bir yeniliği daha ortaya koymuş, teknolojik gelişmeler sunarak yeni yapı teknolojisi ve malzemelerini birlikte getirmişti. Ahşap, taş ve onların teknolojisi daha geri planda kalmış; beton ve çeliğin birlikteliği yepyeni olanaklar sunmaya başlamıştı. Bu hem iş gücünden (taş işçiliği, ahşap işçiliği) hem maliyetten hem de zamandan tasarrufu getirmekteydi. Modernizm sadeleşmeyi, açık planları, özgürleşmeyi, sonsuz çeşitlilikte kütle seçeneklerini öngörüyordu. Octavia Paz, "modernitenin başlangıcı olarak, kimilerinin Rönesans, Reform ve Amerika' nın keşfinin, kimilerine göre ulusal devletlerin doğuşunun ve kapitalist pazarın ortaya çıkışının, kimilerinin ise 17.yüzyılın bilimsel ve felsefi devrimleri olduğunun ileri sürüldüğünü" ifade eder. (Octavia Paz, 1989)

1960'ların başında modernizmin sunduğu imkanlarla henüz onun ruhuna dokunmayı becerememiş mimarların eline geçtiğindeyse; buz dağının görünmeyen yüzü kendini gösterdi. Küçük müteahhitlerin, az maliyetle çok işler yapmak isteyen yönetimlerin elinde; kalite olarak vasat, ruhsuz, monoton, en yüksek kar için en olumlu plan ve kütle tasarımına dönüşen modernizm adeta can çekişmeye başladı.

Peki modernin arkasındaki gerçek hangisiydi? Kar amaçlı üretilen, ruhsuz, monoton, kaosu doğuran eserler mi yoksa sonsuz seçenekteki kütle olanaklarıyla sadeleşmeyi hedefleyen "Güzel olan modern olmasa da modern olan herşey güzeldir." dedittebilen, kendi imzasıyla karakterini ortaya koyabilen miydi? "-di"li geçmiş zaman kullanmak daha doğrudur denebilir 21.yüzyılda.. Çünkü şuan **MİMARLIK** bir şöhretin inşaat sahası, bir borsa kuru adeta.. Rant adı altında yönetimlere adanmış, insanlardan ve insani ihtiyaçlardan yoksun, tabiri caizse modern tapınaklar (AVM'ler) üretmeyi kendine hak sayan; ilk basamaklı piramitin yaratıcısı Imhotep' e Tanrı diyerek tapılmasını sağlayan kavramsal değerlerinden yoksun...

Touraine'e göre modernlik fikri ile akılcılığın vazgeçilmez olarak bağlı olduğunu belirtse de, Canatan'a göre, modernleşme, kalkınma, ilerleme ve gelişme değil, sömürülme ve gerileme yönünde bir değişimdir. (Yalınkılıç, 2007). Aslında en başta örnek verdiğim Chaplin'in Modern Zamanlar filmi tam da bu konuya atıfta bulunmaktadır. Modern Zamanlar filmi seyirciye, modernizmin ilerleyişi ile insanın yaşadığı özlük problemlerine vurgu yapmaktadır. En başa dönelim modernizmin başlangıcına... A.Zeynep Onur ve M.Ziya Tanalı'nın eseri olan Modern Sonrası Mimarlık Üzerine Notlar kitabında modernizmin sadece aslında mimarlıkta değil, tüm sanat dallarında etkileme durumundan ötürü Modernizmin kendisine "**dönem**" denilmesini hak ettiğini söyler. *"Modern sanat değerlendirilirken, sahip olduğu soyut dilin halka hitap etmediği söylenip, sanatın kim için ve ne olduğu tartışmaları gündeme getirilip tartışıla dursun, 20.yüzyılın ortalarına varıldığında, sanat, kimin işine yaramak istediğine karar vermiş görünüyordu. Yeni patronların hizmetine girecek, "ortalama" yani "sıradan" insan tipinin isteklerine yanıt verilecekti, yeni işvereni onlardı, "doğrusu kimse kusra bakmasın", satın alanlar onlardı."* (Modern Sonrası Mimarlık Üzerine Notlar, A.Zeynep Onur, M.Ziya Tanalı, Şubat 2014, ANKARA) Aslında modernizm karmaşıklığı hep yok etmek istemiştir. "Less is more", "Form follows function", "Strüktür okunmalı!", "Yapılar yalan söylememeli!" ve daha niceleri modernizmin sloganları değil midir? Daha sonraları 60'ların başında doğan kaotik durumu yaratan da, insanları gökdelenlerin 45.katında, doğadan kopuk ama "elitlik" yada "statü" göstergesi adı altında ve "sen farklısın" sloganıyla komşularıyla kahve içmeye davet ettiren de modernizm değil midir? Modernizmin aslında hep savunduğu rasyonellik, doğru ve mutlak gerçeğin kesin ve temel ve herkes için geçerli olduğu ana düşüncesi zamanla kendini daha henüz ruhunu kavrayamadan eritmiş miydi? Şimdiye kadar modern toplumun bilimini yapanlar ve moderniteyi sistemleştirenler, bu nedenle toplumsal değişmelerin bazı yönlerine diğer yönlerini ya da değişmenin ters yönündeki yönlerini gözden kaçırma pahasına ağırlık vermişlerdir. Bu tutum, bir yandan modern kuralların ve süreçlerin bireyler dünyasına etkisinin abartılmasına, bir yandan da toplumun gündelik etkinliklerinin toplumsal yapıya etkisinin ihmal edilmesine yol açmıştır. (Wagner,1996:10-16). Bu da sonuç olarak modern insanı soyutlanmış, insansızlığa ve duygusuzluğa mahkum bir duruma itmiştir. Aslında modernin yapmaya çalıştığı şey eşsiz bir denemeydi: sonsuz kütle kompozisyonları, soyutlaşma, artık tasarıma koyulmayanın da tasarıma yön verdiği gerçeği, yepyeni bir teknoloji, yeni malzemeler, yeni olanaklar, açık plan sistemleri **VE ESTETİK**, yalnız sahip olduğu o eşsiz **güzellik**.. Derken gelinen kaosu doğurduğu durum, modernin küçük müteahhitlerin kar kartı, yönetimlerin rant aracı haline gelmesi sonucu monotonluğa, tekrara dönen sanki sonsuz kütle organizasyonlarını, geometriyi öneren bu akımın ruhunu hiçe sayarcasına... Belki de modernin içinde yanlış kısımlara yönelmeler gerçekleştiğinden bu hale geldi diye düşünmeden edemiyorum. Onun estetik güzelliğini, kütle kompozisyonlarının sayısız özelliğini kavrayamayanların elinde sadece kolay yapıma, az maliyete, adeta bir kar borsasına dönüşen bir modernizm var ortada... Erken dönem modernist düşünürü Baudelaire'nin fikirlerinin pek çoğunu olumlu buluyorum. O, modernliğe **estetik alanın**, yani "modernizmin" kurumsallaşma biçimi olarak bakar; düzenin yani "modernleşmenin" kurumsallaşma biçimi olarak bakmaz, böyle bakmaktan kurtulur (Artun,2004:30). *"...modernliği zihinsel bir problematik olarak değerlendirmez ve böylece çoğunlukla aklın egemenliğinde soyut süreçler sistemi olarak karşımıza çıkan modernliği aynı mantıkla okumaz. Onu kendi işleyiş mantığına paralel olmayan aykırı bir yaklaşımla okur. Böylece modernliğin bir biçimde dayatmak istediği mantığın dışında kalmayı başararak aslında onu*

daha net bir biçimde ele almayı başarır. O modernliğe avantajlarıyla ve dezavantajlarıyla bakmaz. Ona karşı duygusal olmaz ve duygusal bir karşı çıkışı da benimsemez. Zira ona göre zaten içinde bulunduğumuz modern evren, bu tarz yaklaşımları anlamsız ve geçersiz kılar. Çünkü modernite, doğası gereği zaten zıtlıkların, çelişkilerin, çatışmaların, bunalımların iç içe olduğu bir düzendir.” (Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 Kış -2007 C.6 S.19 (82-94) , Arş.Gör.Dr.Metin GÜLTEKİN)

MODERNİZM..

Fark edilmeyi, keşfedilmeyi bekleyen .. Modernizm, yanlış ellerde patlamaya hazır bir bomba; modernizm, akılcılığın ve güzelliğin dünyaya ders vermek isteyen çocuğu..

MODERNİZM..

“Güzel” ve **“Çirkin”** in eşsiz ve aşk dolu dansı... Öyle bir dans ki bu ruhunu kavrayabilmiş olanların güzelin adımlarına; onu sadece bir borsa kuru olarak görenlerin çirkinin gözlerine odaklandığı..